

مرسوم رقم (٢) لسنة ٢٠١٨
بالتصديق على مذكرة تفاهم للتعاون في المجال الصحي
بين حكومة دولة قطر وحكومة جمهورية الهند

نحن تميم بن حمد آل ثاني أمير دولة قطر ،

بعد الاطلاع على الدستور ،
وعلى وثيقة التصديق الصادرة في السادس والعشرين من شهر المحرم عام
١٤٣٨ هجرية ، الموافق للسابع والعشرين من شهر أكتوبر عام ٢٠١٦
ميلادية ،

وعلى اقتراح وزير الخارجية ،
وعلى مشروع المرسوم المقدم من مجلس الوزراء ،

رسمنا بما هو آت :

مادة (١)

صُودق على مذكرة تفاهم للتعاون في المجال الصحي بين حكومة دولة
قطر وحكومة جمهورية الهند ، الموقعه بمدينة الدوحة بتاريخ ٢٠١٦/٦/٥ ،
المرفق نصها بهذا المرسوم ، وتكون لها قوة القانون ، وفقاً للمادة (٦٨)
من الدستور .

مادة (٢)

على جميع الجهات المختصة ، كل فيما يخصه ، تنفيذ هذا المرسوم .
ويُعمل به من تاريخ صدوره . ويُنشر في الجريدة الرسمية .

قيم بن حمد آل ثاني
أمير دولة قطر

صدر في الديوان الأميري بتاريخ : ١٥ / ٤ / ١٤٣٩ هـ

الموافق : ٢ / ١ / ٢٠١٨ م

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مذكرة تفاهم للتعاون في المجال الصحي

بين

حكومة دولة قطر وحكومة جمهورية الهند

بين حكومة دولة قطر، وتمثلها وزارة الصحة العامة،
وحكومة جمهورية الهند، وتمثلها وزارة الصحة ورفاهية الأسرة،
والمشار إليهما فيما بعد بـ "الطرفان"،

دعماً منهما للعلاقات الثنائية والصداقة والتعاون المشترك بين البلدين، وإدراكاً منهما
بأهمية الصحة العامة وتطوير وتحسين الخدمات الصحية للأجيال الحالية والقادمة،
وليماناً منهما بأن خدمات الصحة العامة هي من الأمور الإقليمية التي من الممكن
تسهيلها من خلال التعاون الوثيق على المستويين الإقليمي والعالمي،
ورغبة منهما في التعاون في المجال الصحي،

قد اتفقا على ما يلي:

مادة (1)

مجالات التعاون

يسعى الطرفان المتعاقدان إلى تعزيز وتطوير التعاون المشترك في مجال الصحة
على أساس المساواة والمعاملة بالممثل والمصالح المشتركة، ويتعاون الطرفان في
مجال الصحة، الذي يشمل على سبيل المثال لا الحصر، ما يلي:

1- الصحة المهنية والبيئة.

2- المنتجات الصيدلانية.

3- التعليم الطبي.

- 4- تبادل أفضل الممارسات في مجال الرعاية الصحية الأولية ،
- 5- للتعاون وتبادل الخبرات والمعلومات في مجال زراعة الأعضاء.
- 6- التنسيق، بقدر الإمكان، لتطوير وتعزيز جهودهما المشتركة مع الهيئات والمنظمات للصحة الدولية مثل منظمة الصحة العالمية.
- 7- البحوث في مجالات الصحة الخاصة بالإنجاب، والأمومة، وهديشي الولادة وصحة الأطفال.
- 8- المبادرات الصحية الافتراضية .
- 9- وأي نوع آخر من أنواع التعاون يتم الاتفاق عليه بين الطرفين.

مادة (٢)

الأهداف

- لتحقيق أهداف هذه المذكرة، يتعاون الطرفان في المجالات التالية،
1. البحوث في مجال الرعاية الصحية، والتكنولوجيا، وأنظمة الرعاية الصحية والبحوث المرتبطة بتطبيق أنظمة الرعاية الصحية الأولية.
 2. توحيد للمعايير الخاصة بأنظمة المعلومات الصحية والويانيسات لتشمل الاتصالات والأماليب الإحصائية وتبادل المعلومات.
 3. تبادل المعلومات المرتبطة ببرامج الصحة في الدولتين إلى جانب تبادل المواد والمجلات العلمية والطبية.
 4. الالتزام بالجودة والمواصفات ومعايير الرعاية الصحية عند تقديم الخدمات.
 5. البحوث وتبادل المعلومات المرتبطة بأثر البيئة على الصحة والتي تشمل البيئة المهنية.
 6. أية مجالات أخرى، مهمة أو طارئة لد تظهر عرضياً، يتفق عليها الطرفان.

مادة (٣)

أشكال التعاون

مع الأخذ في الاعتبار أولويات الصحة في كل من الدولتين، يتخذ للتعاون اللاتج عن هذه المذكرة أياً من الأشكال التالية:

- 1- تبادل العلماء والموظفين والخبراء الطبيين إلى جانب مشاركة العلماء في الأنشطة العلمية الطبية التي يتم تنظيمها من قبل الدولتين.
- 2- تبادل المعلومات حول الخبراء في مجال الصحة وأفضل الممارسات في مجال الرعاية الصحية.
- 3- توفير وتسهيل فرص الدراسات العليا وبرامج التدريب المهني للقطريين.
- 4- الالتزام بتبادل وتطوير القوانين الطبية.
- 5- يقوم الطرفان بتنسيق جهودهما لتحديد المؤسسات الوطنية المتميزة لدفع التعاون قديماً، ويكون ترتيبات تمويل مثل ذلك التعاون على أسس ثنائية بين الطرفين من قبل المؤسسات المعنية لدفع ذلك التعاون قديماً.
- 6- أي أشكال أخرى من التعاون ، يتفق عليها الطرفان.

مادة (٤)

التمويل

يتفق الطرفان على أن تمويل الأنشطة الواردة بهذه المذكرة سيتم من خلال الأموال المخصصة في ميزانية كل طرف وفقاً لتوفر الأموال وبموجب القوانين المحلية النافذة في كل دولة. وعلى كل طرف تغطية نفقات مشاركته.

مادة (٥)

الإشراف والمتابعة

من أجل الإشراف والتنسيق الملائم للأنشطة الواردة بهذه المذكرة وضمان الظروف الملائمة لتفويضها، على الطرفين إنشاء مجموعة عمل مشتركة تضم ممثلين عن كلا الطرفين، وتعقد مجموعة العمل اجتماعاتها بالتساوي بين البلدين، على أن يكون الاجتماع مرة واحدة على الأقل في السنة.

وتكون وزارة الصحة العامة في دولة قطر ووزارة الصحة ورفاهية الأسرة في جمهورية الهند هما الجهتان المسؤولتان عن تنفيذ هذه المذكرة كل في دولته.

مادة (٦)

حقوق الملكية الفكرية

يتمتع على الطرفين ضمان الحماية المناسبة لحقوق الملكية الفكرية الناتجة عن التعاون وفقاً لهذه المذكرة، ووفقاً للقوانين الوطنية النافذة في الدولتين ذات الصلة بهذه المذكرة، والاتفاقيات الدولية التي يكون كلا البلدين طرفاً فيها. يجوز لأي من الطرفين استخدام المعلومات، ونتائج تبادل الأخصائيين أو الخبراء أو المسئولين الحكوميين أو ورش العمل أو المنتديات المشتركة أو مشاريع البحوث المشتركة، للأغراض ووفقاً للشروط التي يحددها كل طرف، بعد أخذ الموافقة المسبقة من السلطات المختصة للطرف الآخر كتابياً.

مادة (٧)

القانون المصري

تطبق شروط وأحكام هذه المذكرة وفقاً للقوانين المحلية السائدة في كلا البلدين دون الإخلال بهذه الشروط والأحكام أو الالتزامات الدولية لكل طرف.

مادة (٨)

تسوية المنازعات

أي نزاع أو خلاف قد ينشأ بين الطرفين حول تفسير أو تنفيذ هذه المذكرة تتم تسويته ودياً من خلال المفاوضات والتشاور بين الطرفين.

مادة (٩)

التعديل

يجوز تعديل أحكام هذه المذكرة أو أي نص من نصوصها باتفاق مشترك فيما بين الطرفين كتابة، ويدخل هذا التعديل حيز النفاذ وفقاً لمذات الإجراءات المنصوص عليها في المادة (10) من هذه المذكرة.

مادة (١٠)

نفاذ المذكرة

١. تدخل هذه المذكرة حيز النفاذ اعتباراً من تاريخ استلام أحد الطرفين آخر إخطار كتابي عبر القنوات الدبلوماسية يفيد بإتمام الإجراءات القانونية الداخلية اللازمة لدخول هذه المذكرة حيز النفاذ في كلا البلدين.
٢. وتظل مسارية المفعول لمدة ثلاثة سنوات (3) وتجدد تلقائياً لمدة أخرى مماثلة، ما لم يخطر أحد الطرفين الطرف الآخر كتابةً برغبته في إنهاؤها بفترة (3) ثلاثة أشهر على الأقل قبل تاريخ إنهاؤها أو انتهائها عبر القنوات الدبلوماسية.
٣. وفي حال إنهاء أو انتهاء هذه المذكرة، تظل جميع الالتزامات التي نشأت عنها أو عن أي تعامل تم وفقاً لأحكامها والتي وافق عليها الطرفان، مسارية المفعول وملزمة لحين إنهاء تلك الالتزامات المتفق عليها من قبل الطرفين .

وإشهاداً على ما تقدم ، قام المفوضان أدناه والمخولان من قبل حكومتيهما، بالتوقيع على هذه المذكرة.

وقعت هذه المذكرة في مدينة الدوحة بتاريخ ١٤٣٧/٠٨/٢٩ هجرية الموافق ٢٠١٦/٠٦/٠٥ ميلادية، من نسختين أصليتين، بكل من اللغات العربية والهندية والإنجليزية ، ولكل منها ذات الحجية وفي حالة الاختلاف في التفسير يرجح النص المحرر باللغة الإنجليزية .

من

حكومة جمهورية الهند

وزارة الصحة ورعاية الأسرة

من

حكومة دولة قطر

وزارة الصحة العامة

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING
ON
COOPERATION IN THE FIELD OF HEALTH
BETWEEN
THE GOVERNMENT OF THE STATE OF QATAR
AND
THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF INDIA

The Government of the State of Qatar, represented by the Ministry of Public Health and the Government of the Republic of India, represented by the Ministry of Health and Family Welfare, referred to hereinafter as the "Parties":

In support of the bilateral relations, friendship and cooperation between the two countries, recognizing the importance of public health and improving health services for current and future generations and believing that public health service is a regional issue that can be facilitated through close cooperation at the international and regional level, and desiring to cooperate in the field of health;

Have agreed as follows:

ARTICLE (1)

Areas of Cooperation

The Parties shall promote and develop mutual cooperation in the field of health based on equality, reciprocity and mutual benefit. The Parties shall cooperate in the field of health, which includes but not limited to the following:

1. Occupational and environmental health;
2. Pharmaceuticals;
3. Medical education;
4. Exchange of the best practices in the field of primary health care;
5. Cooperation and exchange of the expertise and information in the field of organ transplant;
6. Coordinate as much as possible to enhance their joint efforts with the international health entities like the World Health Organization (WHO);
7. Research in health areas of reproductive, maternal, neonatal and child health;
8. Virtual health initiatives; and
9. Any other forms of cooperation agreed upon by both Parties.

ARTICLE (2)

Objectives

To achieve the objectives of this Memorandum, the Parties shall cooperate in the following areas:

1. Research in the field of healthcare technology and healthcare systems, and the researches relating to implementing the primary healthcare systems;
2. Standardization of health information systems and epidemiology to include communication, statistical methods and exchange of information;
3. Exchange of information related to health programs in both countries as well as exchange of scientific and medical articles and magazines;
4. Commitment to quality, specifications and healthcare standards when providing services;
5. Research and exchange of information related to impact on health of environment including occupational environment;
6. Any other areas, important or emergent, agreed upon by the Parties.

ARTICLE (3)

Forms of Cooperation

Taking into consideration the health priorities of each country, the cooperation emerging from this Memorandum can take any of the following forms:

1. Exchange of scientists, medical officers, medical experts, as well as the scientists' participation in the medical scientific activities organized by both countries;
2. Exchange of information on experts in the health field and best practices in the field of healthcare;
3. Provide and facilitate opportunities for graduate studies and professional training programs for Qataris;
4. Commitment to exchange and development of medical laws;
5. The parties shall Coordinate their effort to identify institutions of National Excellence to take the collaboration forward. The funding arrangements for such cooperation will be based on bilateral basis between the Parties by the respective institutions for taking forward the collaboration; and
6. Any other forms of cooperation agreed upon by the Parties.

ARTICLE (4)

Financing

The Parties agree that the activities referred to in this Memorandum shall be funded with funds allocated under the respective budgets available for each Party, according to the local applicable laws in each country. Each Party shall cover the expenses of its participation.

ARTICLE (5)

Supervision and Follow-up

1. To provide adequate supervision and coordination for the activities specified in this Memorandum and ensure optimal conditions for their execution, the Parties shall establish a Joint Working Group composed of representatives from both Parties.

2. The Working Group shall hold its meetings, alternately in each country, at least once a year.
3. The Ministry of Health and Family Welfare of the Republic of India and the Ministry of Public Health in the State of Qatar shall be responsible for implementing the present Memorandum of Understanding in their respective countries.

ARTICLE (6)

Intellectual Property Rights

1. The Parties shall ensure appropriate protection of Intellectual Property Rights generated from cooperation pursuant to this MoU, in accordance with the National Laws of the respective countries under this Memorandum, and the international agreements to which both countries are Parties.
2. Either Party may use the information, and the results of the exchange of specialists, or experts, or Government officials, or workshops, or joint forums, or joint research projects for such purposes and subject to such terms as each Party may specify, only after obtaining the prior written consent of the competent authorities of the other Party.

ARTICLE (7)

Effective Law

The terms and conditions of this Memorandum shall be implemented in accordance with the local effective laws in both countries and without prejudice to the international obligations of each party.

ARTICLE (8)

Settlement of Disputes

Any dispute or differences arising between the Parties relating to the interpretation or the implementation of this Memorandum shall, amicably, be settled through negotiations and consultation between the Parties.

ARTICLE (9)

Amendment

This Memorandum or any of its provisions may be amended by mutual written consent of the two Parties. Such amendment shall enter into force in accordance with the same procedures stated in Article (10) of this Memorandum.

ARTICLE (10)

Effectivity

1. This Memorandum shall enter into force on the date of the receipt of the last written notification by the Parties notifying each other, through diplomatic channels, of the completion of their internal legal procedures required for this Memorandum to enter into force.
2. This Memorandum shall remain valid for a period of (3) years and shall automatically be renewed for further similar terms unless either Party notifies the other in writing, through diplomatic channels, of its intention to terminate this Memorandum, at least (3) months prior to the date of its termination or expiry.
3. Should this Memorandum expire or be terminated, all obligations arising from it or any dealing undertaken in accordance with its provisions and agreed by the two Parties, shall remain effective and binding until these obligations agreed by the two Parties, are completed.

Inwitness whereof, the undersigned duly authorized by their respective Governments have signed this Memorandum.

This Memorandum of Understanding is signed at Doha this _____ on 25 / 08 / 14 37 Hijri, corresponding to 05/06/2016 AD in two original copies, each in Hindi, Arabic and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergence in interpretation, the English text shall prevail.

For THE GOVERNMENT
OF THE STATE OF QATAR
THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

For THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF INDIA,
THE MINISTRY OF HEALTH
AND FAMILY WELFARE

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

कतार राज्य सरकार
और

भारत गणराज्य सरकार
के बीच स्वास्थ्य

के क्षेत्र में सहयोग के संबंध में समझौता-ज्ञापन

भारत गणराज्य सरकार, जिसका प्रतिनिधित्व स्वास्थ्य एवं परिवार कल्याण मंत्रालय द्वारा किया गया है, और कतार राज्य सरकार, जिसका प्रतिनिधित्व जन-स्वास्थ्य मंत्रालय द्वारा किया गया है, जिन्हें इसके बाद "पक्षों" के रूप में उल्लिखित किया गया है; द्वारा

दोनों देशों के बीच द्विपक्षीय संबंधों, मैत्री और सहयोग के समर्थन में, जन-स्वास्थ्य की महत्ता को स्वीकार करते हुए और वर्तमान तथा भावी पीढ़ियों के लिए स्वास्थ्य सेवाओं में सुधार करते हुए तथा यह विश्वास रखते हुए कि स्वास्थ्य सेवा एक क्षेत्रीय मुद्दा है जिसे अंतर्राष्ट्रीय और क्षेत्रीय स्तर पर पारस्परिक सहयोग के माध्यम से सुविधाजनक बनाया जा सकता है, और स्वास्थ्य के क्षेत्र में सहयोग प्रदान करने की इच्छा रखते हुए;

निम्नानुसार सहमति व्यक्त की गई है:

अनुच्छेद (1)
सहयोग के क्षेत्र

दोनों पक्ष समानता, पारस्परिक सहयोग और पारस्परिक लाभ के आधार पर स्वास्थ्य के क्षेत्र में सहयोग को बढ़ावा देंगे और विकसित करेंगे। दोनों पक्ष स्वास्थ्य के क्षेत्र में सहयोग प्रदान करेंगे, जिनमें अन्य मुद्दों के अलावा निम्नलिखित शामिल हैं:

1. पेशागत और पर्यावरणीय स्वास्थ्य;
2. औषध निर्माण;
3. आयुर्विज्ञान शिक्षा;
4. प्राथमिक स्वास्थ्य देखभाल के क्षेत्र में उत्तम परिपाटियों का आदान-प्रदान;
5. अंग प्रत्यारोपण के क्षेत्र में विशेषज्ञता और जानकारी में सहयोग और आदान-प्रदान;
6. विश्व स्वास्थ्य संगठन (डब्ल्यूएचओ) जैसी अंतर्राष्ट्रीय स्वास्थ्य निकायों के साथ अपने संयुक्त प्रयासों को बढ़ाने में यथासंभव समन्वय स्थापित करना;
7. प्रजनन मातृ, नवजात शिशु और बाल स्वास्थ्य के क्षेत्रों में अनुसंधान;
8. अप्रत्यक्ष स्वास्थ्य पहलें; और
9. दोनों पक्षों की सहमति से किसी अन्य प्रकार का सहयोग।

अनुच्छेद (2)

उद्देश्य

इस ज्ञापन के उद्देश्य को हासिल करने के लिए दोनों पक्ष निम्नलिखित क्षेत्रों में सहयोग करेंगे:

1. स्वास्थ्य देखभालप्रौद्योगिकी और स्वास्थ्य देखभाल प्रणालियों के क्षेत्रों में अनुसंधान और प्राथमिक स्वास्थ्य देखभाल प्रणालियों के कार्यान्वयन से संबंधित अनुसंधान;
2. संप्रेषण, सांख्यिकीय पद्धतियों तथा सूचना के आदान-प्रदान को शामिल करने हेतु स्वास्थ्य सूचना प्रणालियों तथा जनपदिक रोग विज्ञान का मानकीकरण;
3. दोनों देशों में स्वास्थ्य कार्यक्रमों से संबंधित सूचना का आदान-प्रदान और वैज्ञानिक तथा आयुर्विज्ञान संबंधी लेखों और पत्रिकाओं का आदान-प्रदान;
4. सेवाएं उपलब्ध कराते समय गुणवत्ता, विनिर्देशों एवं स्वास्थ्य देखभाल मानकों के अनुपालन की प्रतिबद्धता;
5. पेशागत वातावरण सहित पर्यावरण का स्वास्थ्य पर प्रभाव के विषय में अनुसंधान और तत्संबंधी सूचना का आदान-प्रदान;
6. दोनों पक्षों की सहमति से कोई अन्य महत्वपूर्ण या उभरते क्षेत्र।

अनुच्छेद (3)

सहयोग के प्रकार

प्रत्येक देश की स्वास्थ्य संबंधी प्रमुखताओं पर विचार करते हुए, इस ज्ञापन में उल्लिखित सहयोग निम्नलिखित में से किसी भी प्रकार के हो सकते हैं:

1. वैज्ञानिकों, चिकित्सा अधिकारियों तथा चिकित्सा विशेषज्ञों का आदान-प्रदान और दोनों देशों द्वारा संचालित आयुर्विज्ञान संबंधी क्रियाकलापों में वैज्ञानिकों की भागीदारी;
2. स्वास्थ्य क्षेत्र में विशेषज्ञों से संबंधित जानकारी तथा स्वास्थ्य देखभाल के क्षेत्र में उन्नत परिपाटियों का आदान-प्रदान;
3. कतर के छात्रों के लिए स्तानक अध्ययन और पेशवर प्रशिक्षण कार्यक्रम के अवसर उपलब्ध कराना और उसके लिए सुविधा मुहैया कराना;
4. आयुर्विज्ञान संबंधी कानूनों का आदान-प्रदान करने तथा ऐसे कानून बनाने की प्रतिबद्धता;
5. सहयोग को बढ़ाने के लिए राष्ट्रीय उत्कृष्टता संस्थानों को अभिज्ञात करने हेतु समन्वित प्रयास करेंगे। ऐसे सहयोग को बढ़ावा देने के लिए निधियों की व्यवस्था द्विपक्षीय आधार पर संबंधित संस्थानों द्वारा की जाएगी; और
6. दोनों पक्षों की सहमति से किसी अन्य प्रकार का सहयोग।

अनुच्छेद (4)

वित्तीय व्यवस्था

दोनों पक्ष इस बात पर सहमत हैं कि इस ज्ञापन में उल्लिखित क्रियाकलापों का वित्त-पोषण प्रत्येक देश में लागू कानूनों के अनुसार प्रत्येक पक्ष के लिए उपलब्ध संबंधित बजटों के तहत आवंटित निधियों से किया जाएगा। प्रत्येक पक्ष अपनी भागीदारी के व्यय का वहन करेगा।

अनुच्छेद (5)
पर्यवेक्षण और आगामी कार्रवाई

1. इस ज्ञापन में निर्दिष्ट गतिविधियों के लिए पर्याप्त पर्यवेक्षण और समन्वय प्रदान करने और उनके क्रियांवयन के लिए इष्टतम स्थिति सुनिश्चित करने के लिए दोनों पक्षकार एक संयुक्त कार्यदल का गठन करेंगे जिसमें दोनों पक्षों के प्रतिनिधि शामिल होंगे।
2. कार्यदल वर्ष में कम-से-कम एक बार प्रत्येक देश में बारी-बारी से अपनी बैठकों का आयोजन करेंगे।
3. भारत गणराज्य का स्वास्थ्य एवं परिवार कल्याण मंत्रालय और कतर देश का जनस्वास्थ्य मंत्रालय अपने-अपने देशों में वर्तमान समझौता ज्ञापन को लागू करने के लिए उत्तरदायी होंगे।

अनुच्छेद (6)
बौद्धिक संपदा अधिकार

1. पक्षकार इस समझौता ज्ञापनके अनुसरण में किए गए सहयोगसे सृजित बौद्धिक सम्पदा अधिकारों का अपने-अपने देशों के राष्ट्रीय कानूनों तथा अन्य अंतर्राष्ट्रीय समझौतों, जिनमें दोनों देश पक्षकार हैं, के अनुसार समुचित संरक्षण सुनिश्चित करेंगे।
2. प्रत्येक पक्षकार दूसरे पक्षकार के सक्षम अधिकारियों से पूर्व लिखित सहमति लेने के पश्चात विशेषज्ञताओं, या विशेषज्ञों या सरकारी अधिकारियों, या कार्यशालाओं, या संयुक्त शोध परियोजनाओं के आदान-प्रदान संबंधी सूचनाओं और परिणामों को प्रत्येक पक्ष द्वारा निर्धारित शर्तों एवं प्रयोजनों के लिए प्रयोग में ला सकता है।

अनुच्छेद (7)
प्रभावी कानून

इस ज्ञापन के नियमों और शर्तों को प्रत्येक पक्षकार के अंतर्राष्ट्रीय दायित्वों के प्रति भेदभाव किए बिना दोनों देशों में स्थानीय प्रभावी कानूनों के अनुसार लागू किया जाएगा।

अनुच्छेद (8)
विवादों का निपटारा

इस ज्ञापन के निर्वचन अथवा कार्यान्वयन से संबंधित पक्षकारों के बीच उत्पन्न होने वाले किसी भी विवाद या मतभेद को पक्षकारों के बीच बातचीत व परामर्श के माध्यम से सौहार्दपूर्वक ढंग से हल किया जाएगा।

अनुच्छेद (9)
संशोधन

इस ज्ञापन अथवा इसके किसी भी प्रावधान में दोनों पक्षकारों की लिखित रूप में आपसी सहमति से संशोधन किया जा सकता है। इस तरह के संशोधन को इस ज्ञापन की धारा (10) में उल्लिखित समान प्रक्रियाओं के अनुसार लागू किया जाएगा।

अनुच्छेद (10)
प्रभावकारिता

1. इस ज्ञापन को इस ज्ञापन के लिए अपेक्षित उनकी आंतरिक विधिक क्रियाविधियों के पूरा होने के बाद, कूटनीतिक चैनलों के माध्यम से, पक्षकारों द्वारा एक दूसरे को सूचित करते हुए अंतिम लिखित अधिसूचना के प्राप्ति की तिथि से लागू किया जाएगा।
2. यह ज्ञापन तीन वर्षों की अवधि के लिए वैध रहेगा और आगामी इतनी ही अवधि के लिए स्वतः नवीकृत हो जाएगा जब तक कि कोई पक्ष इस समाप्ति की तिथि से कम से कम तीन महीने पहले लिखित में, कूटनीतिक चैनलों के माध्यम से, इस ज्ञापन को समाप्त करने के अपने इरादे को दूसरे पक्षकार को सूचित न करे।
3. इस ज्ञापन के समाप्त होने की स्थिति में इससे उत्पन्न सभी दायित्व या दोनों पक्षकारों द्वारा सहमत इसके प्रावधानों के अनुसार शुरू किया गया कोई भी कार्य प्रभावी बना रहेगा तथा दोनों पक्षकारों द्वारा सहमत इन दायित्वों को अंतिम रूप दिए जाने तक बाध्यकारी होगा।

संबंधित सरकारों द्वारा सम्यक रूप से प्राधिकृत अधोहस्ताक्षरी ने साक्षी के रूप में इस ज्ञापन पर हस्ताक्षर किए हैं।

इस समझौता ज्ञापन पर दोहा में 5 जून 2016 हिजरी तदनुरूपी ~~1437/8/15~~
20—ईस्वी को हिंदी, अरबी और अंग्रेजी भाषा में तीन-तीन मूल प्रतियों में हस्ताक्षर किए गए हैं, सारे पाठ समान रूप से प्रामाणिक हैं। निर्वाचन में किसी भिन्नता की स्थिति में अंग्रेजी पाठ लागू होगा।

कतर सरकार के लोक स्वास्थ्य मंत्रालय
की ओर से

भारत गणतंत्र की सरकार,
स्वास्थ्य और परिवार कल्याण मंत्रालय
की ओर से